

Brüssel, 10.4.2019
COM(2019) 174 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Kolmas aastaaruanne Türgi pagulasrahastu kohta

Sisukord

1.	Sissejuhatus.....	3
1.1.	Türgi ja pagulaskriis	3
1.2.	ELi reageerimine kriisile ja rahastu loomine	3
2.	Rahastu toimimine	4
3.	Rahastamissuutlikkus ning rahastamise kestus ja laad	6
4.	Pagulasrahastu teine osamakse	6
	Programmitöö	7
5.	Rahastu rakendamine.....	8
5.1.	Humanitaarabi.....	9
5.2.	Arenguabi	10
6.	Järelevalve ja hindamine	13
7.	Auditeerimine.....	15
8.	Teabevahetus ja nähtavus.....	15
9.	Kokkuvõte ja edasised sammud	17

1. Sissejuhatus

Vastavalt komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsuse¹ (mis käsitleb liidu ja liikmesriikide tegevuse koordineerimist koordineerimisvahendi kaudu) artikli 8 lõikele 1 teavitab komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu korrapäraselt Türgi pagulasrahastu (edaspidi „rahastu“) rakendamisest. Otsuse artikli 8 lõike 2 kohaselt annab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule rahastu rakendamisest aru üks kord aastas. Esimene aastaaruanne rahastu rakendamise kohta avaldati märtsis 2017². Selles kirjeldati rahastu toimimist, esimesi meetmeid selle rakendamiseks, järelevalvet, hindamissüsteemi ja rahastuga seotud teabevahetust. Teine aruanne avaldati märtsis 2018³.

1.1. Türgi ja pagulaskriis

Oma geograafilise asendi tõttu on Türgi pagulaste ja rändajate jaoks oluline vastuvõtu- ja transiidiriik. Türgisse peamiselt Süürias ja Iraagis toimuvate konfliktide pärast saabuva enneolematu inimmassi tõttu viibib riigis rohkem kui 4 miljonit pagulast ja rändajat – enim kogu maailmas. Nende hulka kuulub 3,6 miljonit registreeritud Süüria pagulast,⁴ kellest ligikaudu 155 000 elab Türgi valitsuse rajatud 13 laagris, ning enam kui 296 000 registreeritud pagulast ja varjupaigataotlejat peamiselt Afganistanist, Iraagist, Iraanist ja Somaaliast⁵. Ehkki Türgi teeb endiselt kiiduväärt jõupingutusi suure hulga pagulaste ja rändajate vastuvõtmisel, toetamisel ja võõrustamisel, avaldab saabunute suur hulk vastuvõtvatele kogukondadele tuntavat mõju.

1.2. ELi reageerimine kriisile ja rahastu loomine

2015. aastal otsustasid Euroopa Liit ja liikmesriigid suurendada oma poliitilist ja rahalist osalust, et toetada Türgi jõupingutusi pagulaste vastuvõtmisel. ELi ja Türgi 18. märtsi 2016. aasta avalduse⁶ (edaspidi „ELi-Türgi avaldus“ või „avaldus“) raames lepitati kokku Euroopa Liidu ja Türgi laiaulatuslikus koostöös, mis põhineb jagatud vastutusel, vastastikustel kohustustel ja kohustuste täitmisel. Riigipeade ja valitsusjuhtide 29. novembri 2015. aasta kohtumisel Türgiga käivitati ELi-Türgi ühine tegevuskava⁷, et aidata Türgil Süüria konflikti tagajärgedega toime tulla.

Vastuseks ELi liikmesriikide üleskutsele anda Türgis pagulaste toetamiseks lisaraha asutas komisjon 24. novembril 2015 Türgi pagulasrahastu⁸. Rahastu on mehhanism, millega koordineeritakse ELi eelarvevahenditest ja sihtotstarbelise välistuluna ELi eelarvesse kantud liikmesriikide lisatoetustest kättesaadavaks tehtud vahendite kasutusele võtmist. Osamaksed

¹ Komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsus C(2015) 9500, mis käsitleb liidu ja liikmesriikide tegevuse koordineerimist koordineerimisvahendi – Türgi jaoks mõeldud pagulasrahastu – kaudu; otsust on muudetud komisjoni 10. veebruari 2016. aasta otsusega C(2016) 855.

² https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/170302_facility_for_refugees_in_turkey_first_annual_report.pdf

³ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/14032018_facility_for_refugees_in_turkey_second_annual_report.pdf

⁴ 29. novembri 2018. aasta seisuga oli registreeritud 3 607 563 „ajutise kaitse alla võetud süürlast“. Allikas: Türgi rändehalduse peadirektoraat: http://www.goc.gov.tr/icerik6/temporary-protection_915_1024_4748_icerik

⁵ Türgi varjupaigasüsteemi eripära tuleneb asjaolust, et riik on 1951. aasta Genfi konventsiooni 1967. aasta New Yorgi protokollile alla kirjutanud reservatsiooniga. Selle kohaselt ei saa valdav enamik Türgis asuvatest pagulastest taotleda täieõigusliku pagulase staatust, vaid üksnes „tingimuslikku pagulasseisundit“, mis juhul, kui see isikule antakse, annab talle õiguse riigis viibida ainult kuni ajani, mil pagulaseks tunnustatud isik „kolmandasse riiki ümber asustatakse“.

⁶ <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>

⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5860_fr.htm

⁸ Komisjoni 10. veebruari 2016. aasta otsus C(2016) 855 (final), mis käsitleb Türgi jaoks mõeldud pagulasrahastut ja millega muudetakse komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsust C(2015) 9500.

moodustavad kokku 6 miljardit eurot. Sellest 3 miljardit on kulukohustustega seotud aastateks 2016–2017 ja ülejäänud 3 miljardit aastateks 2018–2019. Alates aastast 2011 on EL ja liikmesriigid eraldanud Süüria kriisile reageerimiseks kokku ligikaudu 10,4 miljardit eurot. Sellest 4,8 miljardit eurot on tulnud ELi eelarvest.

Rahastu aitab märkimisväärselt täiendada ja suurendada olemasolevaid vahendeid, mida eraldatakse Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondlikust usaldusfondist⁹ (ELi usaldusfond), stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist ning ühinemiseelse abi rahastamisvahendi riiklikest programmidest, mis kõik on võimaldanud teha pagulasküsimustes tööd olulisemate partneritega. Samuti aitab rahastu täiendada demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendit¹⁰.

ELi-Türgi avalduse rakendamisel oli 2018. aastal endiselt otsustav roll selles, et EL ja Türgi on rändeprobleemiga tegelenud üheskoos ja tulemuslikult. Avaldus annab järjepidevalt konkreetseid tulemusi, vähendades ebaseaduslike ja ohtlike merereiside arvu ja aidates päästa Egeuse merel inimelusid.

2018. aastal saabus Türgist ELi kokku 50 789 rändajat. Võrreldes 2017. aasta 41 720ga suurenes nende arv 22 %. 47 939 rändajat siirdus Kreekasse (neist 32 141 meritsi ja 15 798 maitsi), 2 383 Itaaliasse, 349 Bulgaariasse ning 118 Türgist laevaga Küprose valitsuse kontrolli all olevatele aladele. 2019. aastal on 5. märtsi seisuga Türgist ELi saabunud kokku 5 094 rändajat. Eelmise aasta samal perioodil oli see arv 3 153. Saabunutest 5 054 on suundunud Kreekasse (3 509 meritsi ja 1 545 maitsi) ning 40 Bulgaariasse¹¹. Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni andmetel on Vahemere idaosas 2019. aastal seni hukkunud kolm rändajat (kogu 2018. aasta jooksul kaotas elu 174 rändajat, 2017. aastal 62 ja 2016. aastal 434).

ELi-Türgi avalduses ette nähtud 1:1 ümberasustamiskava¹² alusel toimuv ümberasustamine Türgist ELi jätkub Alates 4. aprillist 2016 toimunud ümberasustamiste koguarv on jõudnud 20 002ni. 2019. aastal on ümber asustatud 1 362 rändajat, 2018. aastal 6 929 ja 2017. aastal 8 975 rändajat. ELi-Türgi avalduses ette nähtud vabatahtliku humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise kava kohta võib märkida, et pärast standardse töökorra heakskiitmist 2017. aasta detsembris on kava käivitamiseks vajalikud elemendid ja tingimused nüüd paigas.

Avalduse täielik ja järjepidev rakendamine nõuab kõikidelt osalistelt pidevaid jõupingutusi ja poliitilist meelekindlust.

2. Rahastu toimimine

Rahastu on koordineerimismehhanism, mis võimaldab võtta kiiresti, tõhusalt ja tulemuslikult kasutusele Türgis asuvatele pagulastele mõeldud ELi abi. Rahastu tagab, et olemasolevatest ELi rahastamisvahenditest eraldatakse vahendeid optimaalselt kas humanitaar- või arenguabina, et rahuldada igakülgset ja koordineeritud pagulaste ja neid vastuvõtivate kogukondade vajadusi¹³.

⁹ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/countries/syria/madad_en

¹⁰ https://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/eidhr_en.htm_en

¹¹ ELi liikmesriikide ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti andmed saabujate kohta.

¹² ELi-Türgi avalduse kohaselt asustatakse iga Kreeka saartelt Türgisse tagasi saadetud süürlase kohta Türgist ELi ümber üks süürlane, võttes arvesse ÜRO sätestatud haavatavuse kriteeriumeid.

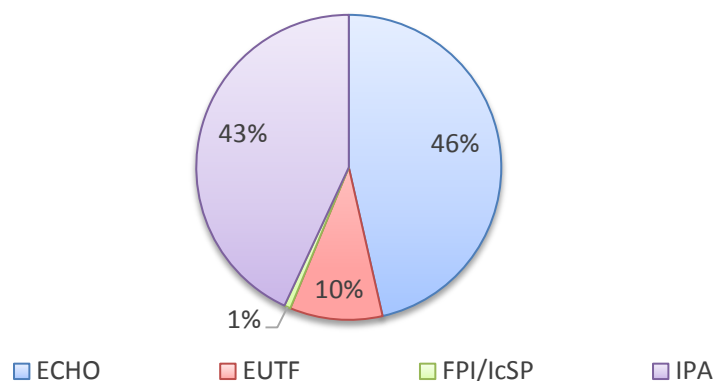
¹³ Komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsus C(2015) 9500, artikkel 2 „Rahastu eesmärgid“.

Rahastu juhtkomitee koostab strateegilised juhised, mis käsitlevad rahastu prioriteete, seda, milliseid meetmeid toetatakse, eraldatavaid summasid ja kasutuselevõetavaid rahastamisvahendeid ning vajaduse korral ka ELi-Türgi 29. novembri 2015. aasta ühisest tegevuskavast¹⁴ (edaspidi „ühine tegevuskava“) tulenevate kohustuste Türgi-poolse täitmise tingimusi. 2018. aasta ehk rahastu rakendamise kolmanda aasta jooksul toimus kolm juhtkomitee koosolekut: 9. märtsil, 18. juunil ja 30. novembril 2018. Juhtkomitee järgmine, 12. koosolek on kavandatud 2019. aasta maisse.

Olulisemad põhimõtted, millest rahastu rakendamisel juhindutakse, on kiirus, tõhusus ja tulemuslikkus ning samal ajal usaldusväärse finantsjuhtimise tagamine. Samuti on oluline, et rahastu sekkumine oleks jätkusuutlik ja et vastutust jagatakse Türgi võimudega. Prioriteetsed abivaldkonnad määratakse kindlaks, tuginedes igakülgsale ja sõltumatule vajaduste hindamisele¹⁵, mille käigus pööratakse eriti suurt tähelepanu kaitsetumatele rühmadele. Vajaduste hindamist ajakohastati 2018. aastal¹⁶.

Rahastu koordineerib rahastamist järgmistest välistegevuse rahastamisvahenditest: humanitaarabi,¹⁷ Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend,¹⁸ arengukoostöö rahastamisvahend,¹⁹ ühinemiseelse abi rahastamisvahend²⁰ ning stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend²¹. Liidu eelarvest rahastatavaid meetmeid rakendatakse nii otsese kui ka kaudse eelarve täitmise suhtes kohaldatavate liidu finantseeskirjade ja -määruste kohaselt.

Rahastu esimene osamakse jaguneb ELi rahastamisvahendite²² vahel järgmiselt:

¹⁴ Vt komisjoni otsuse C(2015) 9500 (mida on muudetud komisjoni otsusega C(2016) 855) artikli 5 lõige 1.

¹⁵ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2016_needs_assessment_.pdf

¹⁶ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf

¹⁷ Nõukogu määrus (EÜ) nr 1257/96 humanitaarabi kohta (EÜT L 163, 2.7.1996, lk 1).

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 232/2014, millega luuakse Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 27).

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 233/2014, millega luuakse arengukoostöö rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 44).

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 231/2014, millega luuakse ühinemiseelse abi rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 11).

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 230/2014, millega luuakse stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 1).

²² Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi ja arengukoostöö rahastamisvahendi (DCI) sissemaksed kanti üle vastavalt ühinemiseelse abi rahastamisvahendisse (IPA) ja ELi usaldusfondi (EUTF) ning rakendati nende rahastamisvahendite raames. Põhimõtteliselt rakendati kõiki rahastust ELi usaldusfondi tehtud sissemakseid (ühinemiseelse abi rahastamisvahendist ja vähemal määral arengukoostöö rahastamisvahendist) muu abina (mitte humanitaarabina).

Abi rakendamise tingimuseks on see, et Türgi täidab nõuetekohaselt ühises tegevuskavas ning ELi-Türgi avalduses nimetatud kohustusi.

3. Rahastamissuutlikkus ning rahastamise kestus ja laad

Rahastu koordineeritav kogueelarve on 6 miljardit eurot (3 miljardit aastateks 2016–2017 ja 3 miljardit aastateks 2018–2019). Esimene osamakse koosnes 1 miljardist eurost, mis tuli ELi eelarvest, ja 2 miljardist eurost, mille andsid liikmesriigid²³. Teise osamakse jaoks eraldatakse ELi eelarvest 2 miljardit eurot ja liikmesriigid annavad 1 miljardi eurot²⁴.

ELi eelarvest aastateks 2016–2017 eraldatud 1 miljardist eurost võeti 250 miljonit eurot kasutusele 2016. aastal ja 750 miljonit eurot 2017. aastal. ELi eelarvest aastaks 2018 ette nähtud 2 miljardist eurost võeti 550 miljonit eurot kasutusele 2018. aastal ja ülejäänud summa on kavas kasutusele võtta 2019. aastal.

Esimese osamakse jaoks andsid liikmesriigid rahastusse 2016. aastal 677 miljonit, 2017. aastal 847 miljonit ja 2018. aastal 396 miljonit eurot. Ülejäänud 80 miljonit eurot makstakse 2019. aastal. Teise osamakse jaoks eraldasid liikmesriigid 2018. aastal 68 miljonit eurot ning ülejäänud maksed on kavas teha ajavahemikus 2019–2023. Liikmesriikide osalus kantakse otse ELi üldeelarvesse sihtotstarbelise välistuluna vastavalt finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti a alapunktile ii ning kantakse vastavalt ühinemiseelse abi rahastamisvahendi ja humanitaarabi eelarveridadele.

Tempo, millega liikmesriigid teevad rahastusse sissemaksid, on olnud endiselt piisavalt kooskõlas tempoga, millega rahastust tehakse nendest sissemaksetest rahastatavaid väljamakseid.

4. Pagulasrahastu teine osamakse

Rahastu esimese osamakse kasutamine kulges edukalt: 2016. ja 2017. aasta eelarvest sõlmiti lepinguid 3 miljardi euro ulatuses²⁵ ning 2017. aasta lõpuks oli kogu see summa täielikult ära kasutatud. ELi-Türgi 2016. aasta märtsikuu avalduses on märgitud, et kui hakkab kätte jõudma olukord, kus need vahendid on täiel määral ära kasutatud ning kui kõik kohustused on täidetud, eraldab EL rahastu jaoks kuni 2018. aasta lõpuni täiendavalt veel 3 miljardit eurot.

Kuna esimesed 3 miljardit eurot olid 2017. aasta lõpus täies ulatuses lepingutega kaetud ning selleks et tagada rahastu projektide jätkumine ja pagulaste katkematu toetamine, võttis komisjon 2018. aasta märtsis vastu otsuse teha Türgi pagulasrahastusse teine 3 miljardi euro suurune osamakse, milles liikmesriikide osalus oleks samamoodi jaotatud, nagu see oli esimeses osamakses²⁶. Pärast seda, kui liikmesriikidega oli 18. juulil 2018 saavutatud kokkulepe ajakohastatud ühiseisukoha suhtes, võttis komisjon 24. juulil 2018 vastu

²³ Liikmesriikide osaluse jaotusega saab tutvuda siin: <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/>.

²⁴ <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/>

²⁵ Välja arvatud ligikaudu 20 miljonit eurot, mis on mõeldud jooksvate halduskulude, tehnilise abi, teabevahetuse, järelevalve, hindamise ja auditeerimise kulude katteks ning mida võib kasutada kulukohustuste võtmiseks ja lepingute sõlmimiseks kogu rahastu rakendamisaja kestel.

²⁶ [Komisjoni otsus C\(2018\) 1500 \(final\), mis käsitleb Türgi jaoks mõeldud pagulasrahastut ja millega muudetakse komisjoni otsust C\(2015\) 9500 seoses Türgi pagulasrahastu rahastamisega – 14. märts 2018.](#)

muudetud otsuse 2 miljardi euro kasutuselevõtu kohta liidu eelarvest 2018.–2019. aastal ning selle kohta, et liikmesriigid annavad ülejäänud 1 miljardi eurot sihtotstarbelise välistuluna²⁷.

Programmitöö

Et tugineda rahastu esimese osamakse käegakatsutavatele tulemustele ning tagada teise osamakse planeerimise sujuv ja tulemuslik jätkamine, kiitsid liikmesriigid juhtkomitee 2018. aasta juuni kohtumisel heaks ajakohastatud strateegilise kontseptsioonikirjelduse²⁸. Selles võeti arvesse tähelepanekuid, mis olid esitatud aasta esimesel poolel²⁹ sidusrühmade ulatuslike konsultatsioonide kaudu tehtud ajakohastatud vajaduste hindamise³⁰ raames, ja muid asjaomaseid dokumente³¹.

Ajakohastatud vajaduste hindamise aruandes on kindlaks tehtud esmatähtsad vajadused ja püsivad puudujäägid pagulasküsimustega tegelemisel ning aruanne on väärtuslik dokument, millest juhinduda rahastu teise osamakse planeerimisel. Aruandega on ajakohastatud komisjoni poolt 2016. aasta juunis tellitud hindamist. Selles on kokku võetud pagulaste ja vastuvõtivate kogukondade vajadused, nagu need on 2016. aastast saadik välja kujunenud, ja määratud kindlaks valdkonnad, milles on tarvis abistamist jätkata. Selle järeldustes on märgitud, et tähelepanu keskmes on endiselt sellised olulised valdkonnad nagu kaitse, põhivajadused ja elatusvahendid, tervis, haridus ning omavalitsuste taristu.

Strateegilises kontseptsioonikirjelduses (edaspidi „kontseptsioonikirjeldus“) on märgitud, et rahastu teise osamakse planeerimiseks ja rakendamiseks tuleb kehtestada strateegiline raamistik, mille keskmes on peamised eesmärgid: kaasamine ja iseseisva toimetuleku toetamine. Kontseptsioonikirjelduses on kinnitatud vajadust selle järele, et valitsuste, arenguabi ja humanitaarabi rahastamisvahendite haldamisel tehtaks tihedamat koostööd, võimaldamaks leida pikaleveninud kriisi tingimustes elujõulisemaid ja kestmamaid lahendusi, mille rakendamist saaks jätkata ka pärast seda, kui rahastu on oma eesmärgi täitnud ja 6 miljardit eurot on välja makstud. See tähendab rahastu toetuse strateegilist nihet humanitaarabi andmiselt arenguabi andmisele. Erilist tähelepanu pööratakse kestliku sotsiaalmajandusliku toetuse andmisele ja elatise teenimise võimaluste loomisele, aga ka vastuvõtivate kogukondade majutussuutlikkuse suurendamisele ja pagulaste sotsiaalse kaasamise toetamisele. Türgi ametiasutused ja komisjon peavad püüdma tagada rahastu projektide edasikestmise ka pärast rahastu rakendamise lõppu. Lisaks peaks Türgi riiklik süsteem valmistuma võtma üle rahastust antava abi rakendamist, et tagada kestlikud lahendused ning võrdne juurdepääs õigustele ja teenustele.

Teise osamakse planeerimise eesmärk on kajastada Euroopa Kontrollikoja 2018. aasta novembri eriaruandes³² esitatud soovitusi (vt ka „Audit“ allpool). Kontrollikoda tõi iseäranis esile vajaduse töötada välja ühine strateegia rahastu humanitaarabi ja arenguabi tegevussuuna rakendamiseks, rahastu vahendite kasutamise üleandmiseks riiklikele ametiasutustele ja rahastu saavutuste kestlikkuse tagamiseks pärast rahastu rakendamise lõppu.

²⁷ [Komisjoni otsus C\(2018\) 4959 \(final\), mis käsitleb Türgi jaoks mõeldud pagulasrahastut ja millega muudetakse komisjoni otsust C\(2015\) 9500 seoses Türgi pagulasrahastu rahastamisega – 24. juuli 2018.](#)

²⁸ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_facility_strategic_concept_note.pdf

²⁹ Ajakohastatud vajaduste hindamise lõpparuanne avaldati 31. oktoobril 2018.

³⁰ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf

³¹ Eelkõige teatis „Väärikas elu“ (COM(2016) 234 final) sundrände ja arenguabi kohta ning sellega kaasnevad nõukogu järeldused ([nõukogu järeldused, mis käsitlevad ELi lähenemisviisi sundümberasumise ja arengu küsimuses](#), mai 2016).

³² Euroopa Kontrollikoja aruanne: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_ET.pdf

Komisjon võttis 2018. aasta juulis pärast ühinemiseelse abi rahastamisvahendi halduskomiteega konsulteerimist esimese sammuna lisatoetuse kaasamiseks rahastu teise osamakse raames vastu erimeetme hariduse valdkonnas. Erimeetmega eraldati pagulastele kvaliteetse hariduse pakkumise jätkamiseks 400 miljonit eurot³³. Selle eesmärk on pakkuda Türgis elavatele pagulastele, sealhulgas täiskasvanutele, veelgi rohkem kvaliteetseid ja kaasavaid haridusteenuseid ning toetada nende integreerimist Türgi haridussüsteemi. Niimoodi toetatakse ühtlasi sotsiaalset kaasamist. Meede tugineb haridusvaldkonnas varem antud toetusele, milleks oli Türgi haridusministeeriumile antud 300 miljoni euro suurune esimene otsetoetus projekti „Promoting Integration of Syrian Children into Turkish Education System“ (PICTES) („Süüria laste Türgi haridussüsteemi lõimimise edendamine“) rakendamiseks.

Erimeedet muudeti 2018. aasta novembris, et kaasata 100 miljoni euro ulatuses täiendavaid vahendeid hädavajaliku koolitaristu rajamiseks eesmärgiga katta vajadus klassiruumide ja hariduskeskuste järele³⁴. 2018. aasta detsembris avaldati kaks konkursikutset sotsiaal-majandusliku toetuse ja omavalitsuste taristu valdkonnas, kus oli plaanis eraldada vastavalt 465 miljonit ja 380 miljonit eurot. Komisjon käivitas oma 2018. aasta humanitaarabi rakenduskava³⁵, määrates kindlaks rahastu humanitaarabi tegevussuuna raames eraldatavad vahendid ja võimalikud partnerid. Paralleelselt jätkusid ettevalmistused täiendava abi andmiseks sotsiaal-majandusliku toetuse ja tervishoiu valdkonnas. Tehtud sammud peaksid saama kinnitatud 2019. aasta teises kvartalis ning eriti suurt tähelepanu peaks pööratama üleminekule rahaülekannete vormis toetustelt iseseisva toimetuleku ja aktiivse tööturul osalemise toetamisele.

5. Rahastu rakendamine

Rahastut rakendatakse humanitaarabi ja arenguabi vormis, kusjuures kummalegi tegevussuunale on esimese osamakse raames eraldatud vastavalt umbes 1,4 miljardit ja 1,6 miljardit eurot.

Humanitaarabiga toetatakse kõige kaitsetumaid pagulasi, pakkudes neile prognoositaval ja inimväärikal viisil toetust nende põhivajaduste rahuldamiseks ja kaitse saamiseks. Samuti täidetakse selle abil teenuste pakkumises esinevaid lünki, kasutades hädaolukorras tervishoiu ja hariduse tagamisele spetsialiseerunud organisatsioone ja partnereid.

Arenguabiga toetatakse pikaajalisi vajadusi pagulaste tervise, hariduse ja sotsiaal-majandusliku arengu valdkonnas, pakkudes neile eelkõige avalikke teenuseid ja elatise teenimise võimalusi. Arenguabi on suunatud ka haavatavatele ühiskonnarühmadele ja hõlmab soolist mõõdet, nt kaitstakse naisi ja tütarlapsi seksuaalse ja soolise vägivalla eest ning parandatakse juurdepääsu seksuaal- ja reproduktiivtervishoiule.

Erilist tähelepanu pööratakse mittesüürlastest pagulastele ja varjupaigataotlejatele. Rahastu sekkumistega püütakse alati kaasata pagulasi vastuvõtvaid kohalikke kogukondi.

Rahastu esimese osamakse raames 2016.–2017. aastaks ette nähtud 3 miljardit on täielikult kulukohustuste ja lepingutega kaetud³⁶. Algatatud on 72 projekti, mis näitavad juba käegakatsutavaid tulemusi. 2018. aasta lõpu seisuga oli 3 miljardist eurost välja makstud üle

³³ [Erimeede hariduse toetamiseks, C\(2018\) 4960 final, 24. juuli 2018.](#)

³⁴ [Muudetud erimeede hariduse toetamiseks, C\(2018\) 8254 final, 11. detsember 2018.](#)

³⁵ https://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/echo_tur_bud_2018_91000_v2.pdf

³⁶ Välja arvatud ligikaudu 20 miljonit eurot, mis on mõeldud jooksvate halduskulude, tehnilise abi, teabevahetuse, järelevalve, hindamise ja auditeerimise kulude katteks ning mida võib kasutada kulukohustuste võtmiseks ja lepingute sõlmimiseks kogu rahastu rakendamisaja kestel.

2 072 miljardi euro ning ülejäänud summa on kavas välja maksta rahastu projektide rakendamise jooksul kuni 2021. aasta keskpaigani.

Täielikud andmed on esitatud veebis projektide tabelis³⁷.

Rahastu teise osamakse raames 2018.–2019. aastaks ette nähtud 3 miljardist eurost oli 2019. aasta veebruari seisuga kulukohustustega kaetud 1,2 miljardit eurot. 2018. aasta lõpuks oli lepinguid sõlmitud kokku 450 miljoni euro ulatuses ja väljamakseid tehtud 150 miljoni euro ulatuses.

Rahastu abi rakendatakse kogu Türgis, kõige rohkem aga kümnes enim mõjutatud provintsis: İstanbulis, Şanlıurfas, Hatays, Gaziantepis, Mersinis, Adanas, Bursas, Kilises, İzmiris ja Kahramanmaraşis³⁸. Abi on kõige enam suunatud väljaspool laagreid viibivatele pagulastele ja rändajatele.

5.1. Humanitaarabi

ELi humanitaarabi andmisel juhendatakse 2007. aasta Euroopa konsensusest humanitaarabi valdkonnas³⁹, milles on märgitud, et humanitaarabi andjana peab EL kinni humanitaarabi põhimõtetest, milleks on inimlikkus, neutraalsus, erapooletus ja sõltumatus, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 214 ja humanitaarabi määruses (nr 1257/96)^{40,41}.

Rahastu humanitaarabi tegevussuuna alt on esimesest osamaksest eraldatud 1,389 miljardit eurot ja sõlmitud 19 partneriga kokku 45 humanitaarabiprojekti lepingut, mis hõlmavad Türgis viibivate kõige kaitsetumate pagulaste põhivajaduste rahuldamist ja kaitset ning neile haridus- ja tervishoiuteenuste pakkumist. Praeguse seisuga on välja makstud 1,11 miljardit eurot, millest on abi saanud kokku 1 561 940 pagulast⁴². Teisest osamaksest on seni põhivajaduste rahuldamiseks ning kaitse, hariduse ja tervishoiuteenuste pakkumiseks eraldatud 690 miljonit eurot. 2018. aastal sõlmiti 50 miljoni euro suuruse summa peale 11 tervishoiu- ja kaitsevaldkonna projekti. 2018. aasta humanitaarabi rakenduskava sisaldas eesmärki kasutada rahastamiseks 51,17 miljoni euro ulatuses humanitaarabi tegevussuuna vahendeid (50 miljonit eurot teisest osamaksest ja 1,17 miljonit eurot esimese osamakse projektidele välja maksmata vahendeid)⁴³. Allpool on esitatud mõned peamised humanitaarabi valdkonna saavutused 2018. aastal⁴⁴.

Programm „Hädaolukorra sotsiaalne turvavõrk“

EL on programmi „Hädaolukorra sotsiaalne turvavõrk“ kaudu jätkanud sotsiaal-majanduslikult väga haavatavate pagulaste vajaduste rahuldamist. Tegemist on sotsiaalse humanitaarabi programmiga, milles antakse haavatavatele pagulastele otse deebetkaardi kaudu iga kuu sularaha, mida võib kasutada ükskõik millisel otstarbel. 2019. aasta jaanuari

³⁷ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/facility_table.pdf

³⁸ Süüria pagulaste jaotumine provintssidesse: http://www.goc.gov.tr/icerik6/temporary-protection_915_1024_4748_icerik

³⁹ Nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate ühisavaldus.

⁴⁰ Nõukogu 20. juuni 1996. aasta määrus (EÜ) nr 1257/96 humanitaarabi kohta.

⁴¹ Euroopa Komisjoni humanitaarabi tugineb iga-aastastele riigipõhiste humanitaarabi rakenduskavadele. Komisjoni ja tema partnerite koostööraamistik humanitaarabi valdkonnas on kehtestatud rahvusvaheliste organisatsioonidega sõlmitavate komisjoni finants- ja haldusraamistiku lepingutega ja valitsusväliste organisatsioonidega sõlmitavate partnerluse raamlepingutega.

⁴² Sealhulgas nii programmist „Hädaolukorra sotsiaalne turvavõrk“ kui ka eelmistest samalaadsetest programmidest abi saanud pagulased.

⁴³ Kättesaadav aadressil: https://ec.europa.eu/echo/financing-decisions-hips-2018_en

⁴⁴ Pagulased võivad olla saanud rohkem kui ühe teenuse ja andmed kattuvust ei arvesta.

seisuga oli programmi raames igakuiste rahaülekannete näol toetust saanud üle 1,5 miljoni abivajaja.

Hädaolukordades hariduse andmine

EL lihtsustab jätkuvalt pagulaste juurdepääsu ametlikele haridussüsteemidele, vähendades tõkkeid ja andes riskilastele koolis käimist võimaldavaid vahendeid. 2017. aastal käivitatud tingimuslike haridusotstarbeliste sularahaülekannete programm⁴⁵ on kõigi aegade suurim ELi rahastatav hädaolukordades hariduse andmise programm, mis ületab koguni oma algseid eesmärgi. 2019. aasta veebruari seisuga olid tingimuslike haridusotstarbeliste sularahaülekannete programmi kaudu abi saanud rohkem kui 470 000 koolis käiva lapse perekonnad. Lisaks on alates 2018. aasta detsembrist saanud iga kuu keskmiselt 6 768 last koolitransporditoetust ja 9 267 lapsed on saanud osaleda mitteformaalses õppetegevuses. Selline tegevus hõlmab mitteformaalseid õppekursusi türgi ja/või araabia keeles, kiirkoolitust, koduõpet ja koduste ülesannete klubides osalemist. Nende programmide abil on lastel lihtsam siseneda ametlikku haridussüsteemi oma eale vastavas klassis.

Tervishoid

EL on keskendunud võimalike lünkade täitmisele esmatasandi tervishoiuteenuste pakkumises ja selliste teenuste osutamisele, mida vajavad konkreetselt pagulased ja muud abi vajavad isikud. Alates rahastu käivitamisest kuni 2018. aasta oktoobrini on kõige tihedama pagulasasustusega provintsidele antud pagulastele kokku 873 365 esmatasandi tervishoiukonsultatsiooni. Lisaks on 40 705 rasedat saanud 84 714 sünnituseelset konsultatsiooni, 105 315 pagulast vaimse tervishoiu teenuseid ja psühhosotsiaalset tuge ning 13 075 pagulast operatsioonijärgseid ja taastusraviteenuseid.

Kaitse

EL jätkab selliste projektide rahastamist, millega soodustatakse pagulaste registreerimist ja neile teenuste pakkumist ning mille raames tegeletakse riskirühmade ja üksikisikute vajadustega. Näiteks on Türgi rändehalduse peadirektoraat rahastu toetusel kontrollinud üle 2,6 miljoni Türgis elava pagulase andmeid.

5.2. Arenguabi

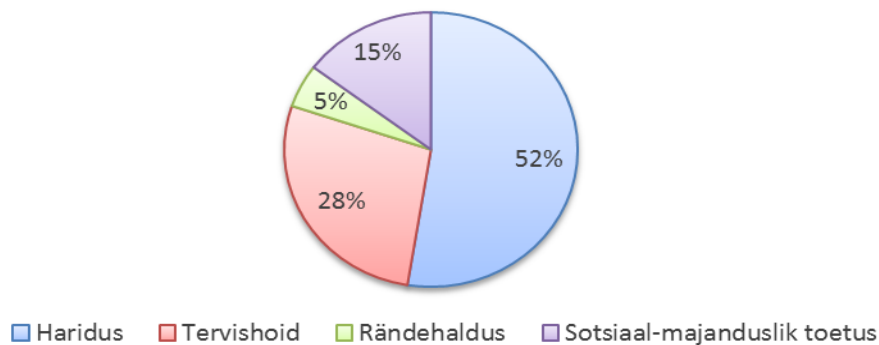
Rahastu arenguabi tegevussuuna all jätkub esimese osamakse raames sõlmitud 26 projekti rakendamine ning kaks lepingut on juba edukalt täidetud. Projekte rakendavatele partneritele tehtud väljamaksed on jõudnud 943 miljoni euroni esimese osamakse raames arenguabile eraldatud 1,6 miljardist eurost⁴⁶. Rahastu teisest osamaksest on lepinguid sõlmitud 400 miljoni euro ulatuses ja neid vahendeid kasutatakse sellise tegevuse jätkamiseks, millega suurendatakse kvaliteetsete ja kaasavate haridusteenuste pakkumist Türgis elavatele pagulastele, toetatakse nende integreerimist Türgi haridussüsteemi ja soodustatakse sotsiaalset kaasamist. Lisaks on 100 miljoni euro ulatuses kulukohustusi võetud koolitaristu ehitamiseks, et katta vajadus klassiruumide ja hariduskeskuste järele. Sotsiaal-majandusliku toetuse ja omavalitsuste taristu valdkonna jaoks on eraldatud vastavalt 465 miljonit ja 380 miljonit eurot.

⁴⁵ https://ec.europa.eu/echo/blog/turkey-conditional-cash-transfer-education-programme-increases-school-attendance-syrian-and_en

⁴⁶ Selle summa hulgas on ka väljamaksed projektidele, mida rahastatakse Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondlikust usaldusfondist, kuid mida ei ole veel ELi eelarvest sisse nõutud.

Lisaks otse ühinemiseelse abi rahastamisvahendi kaudu hallatavate vahendite⁴⁷ eraldamisele toetatakse rahastu arenguabi tegevussuuna raames Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondlikust usaldusfondist 15 projekti kaudu kokku 293 miljoni euroga tervet rida alt üles suunatud meetmeid.

Allpool on esitatud rahastu muu abi tegevussuuna jaoks ettenähtud vahendite jaotus prioriteetsete valdkondade kaupa.

Haridus

EL toetab haridussüsteemi kõiki etappe alates alusharidusest kuni kõrghariduseni, et mitte kaotada tervet põlvkonda noori.

Kooliaastal 2018 jätkus projekti PICTES⁴⁸ rakendamine – selleks anti Türgi haridusministeeriumile 300 miljoni euro suurune otsetoetus Süüria laste Türgi haridussüsteemi loomise edendamiseks – ning paljudes valdkondades õnnestus projekti sihtnäitajaid koguni ületada. Näiteks kulmineerus Türgi keele õpetamine tasemeeksami, millel osales 2018. aasta septembri lõpuks peaaegu 400 000 õppurit. Järeleaitamistunde sai kokku üle 16 000 ja tugiõpet üle 43 000 õppuri. Projekti raames koolitatud õpetajate ja haridusministeeriumi ametnike arv oli 2018. aasta septembri lõpus üle 19 000. Senist tegevust on kavas jätkata 2018. aasta detsembris allakirjutatud PIKTES II⁴⁹ lepingu alusel. Selle meetmega, mille maksumus on kokku 400 miljonit eurot, püütakse tagada Türgis elavatele lapsedagulatele kvaliteetse ja kaasava hariduse omandamise võimalus veel järgmiseks kolmeks kooliaastaks. Lisaks toetatakse sellega laste integreerimist Türgi haridussüsteemi ja soodustatakse samas nii nende kui ka täiskasvanute sotsiaalset kaasamist. Teise meetmega, mille maksumus on 100 miljonit eurot, püütakse toetada koolitaristu rajamist suure pagulaste osakaaluga piirkondades. Koolihoonete ehitamine edeneb käimasoleva programmi raames hästi. Praegu on käsil 136 püsikonstruktsiooniga ja 50 moodulkoolihoone ehitamine. 2018. aasta detsembriks oli valminud 33 moodulkoolihoonet. Lisaks on peagi valmimas kolm püsikonstruktsiooniga koolihoonet.

Peale selle on alates 2018. aasta detsembrist toetatud igakuiste stiimulitega peaaegu

⁴⁷ Rahastu alla kuuluvaid ühinemiseelse abi rahastamisvahendi rahalisi vahendeid hallatakse vastavalt finantsmääruse teise osa IV jaotises sätestatud välistegevust reguleerivatele normidele ja finantsmääruse kohaldamise eeskirjadele. Täpsemat teavet leiate rahastu teisest aastaaruandest.

⁴⁸ PICTES on lühend ingliskeelsest nimest „Promoting Integration of Syrian Children into Turkish Education System“ (Süüria laste Türgi haridussüsteemi loomise edendamine). Selle raames on antud Türgi haridusministeeriumile 300 miljoni euro suurune otsetoetus, et edendada Süüria laste integreerimist Türgi haridussüsteemi.

⁴⁹ PIKTES on lühend ingliskeelsest nimest „Promoting Integration of Syrian Kids into Turkish Education System“ (Süüria laste Türgi haridussüsteemi loomise edendamine). Selle raames on antud Türgi haridusministeeriumile 400 miljoni euro suurune otsetoetus, et edendada Süüria laste integreerimist Türgi haridussüsteemi.

6 000 süürlasest vabatahtlikku õpetajat ning kogukonna pakutavat või koduõppe vormis antavat alusharidust on saanud üle 14 000 lapse.

Et pakkuda pagulastele kõrghariduse omandamise võimalusi, saavad 476 üliõpilast kolme projekti kaudu stipendiume ja 2019. õppeaastal on oodata toetust saavate õpilaste arvu suurenemist.

Tervishoid

Prioriteetses tervishoiuvaldkonnas antava abi peamine samm on projekt SIHHAT⁵⁰ – 300 miljoni euro suurune otsetoetus Türgi tervishoiuministeeriumile, et tagada pagulaste juurdepääs tervishoiuteenustele. 2018. aasta detsembri seisuga oli rahastu toetuse abil tööle võetud 2 569 meditsiinitöötajat⁵¹ (neist 69 % on Süüria pagulased), kes pakuvad oma teenuseid 178 sisserändajate tervisekeskuses, millest 45 on laiendatud tervisekeskused, kus pakutakse põhilisi teise tasandi tervishoiuteenuseid. Tervishoiutaristu projektide rakendamine kulgeb samuti hästi. Kahe riigihagla ehitamiseks (Kilisessse ja Hataysse) käivad praegu hanked. Haglad on kavas avada 2021. aasta juunis ja neis peaks olema kokku 500 voodikohta.

Sotsiaal-majanduslik toetus

Elatise teenimise võimaluste loomisel ja sotsiaal-majanduslikul toetusel on otsustav tähtsus pagulaste integreerimisel Türgi ühiskonda ning see soodustab hädavajalikku sotsiaalset ja majanduslikku ühtekuuluvust. Kuna keelebarjäär on üks olulisemaid asjaolusid, mis takistab tulemuslikku integratsiooni, pakub rahastu pagulastele türgi keele tunde. Rahastu esimesest osamaksest anti kaheksa projekti⁵² kaudu toetust kokku 196,6 miljonit eurot. Selle valdkonna toetamist tuleks teisest osamaksest märkimisväärselt suurendada, et tagada tulemuste kestlikkus ja integratsiooni jätkumine. 2018. aasta detsembris avaldati sotsiaal-majandusliku toetuse valdkonnas konkursikutsed⁵³ 465 miljoni euro eraldamiseks projektidele, mis peaksid aitama suurendada pagulaste vastupanu- ja toimetulekuvõimet.

Saksamaa arengupanga Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) hallatava 50 miljoni euro suuruse projekti abil pakutakse pagulastele ja täiskasvanud türklastele rohkem kvaliteetset ja kaasavat kutseharidust ja -õpet tööturul eriti nõutavatel kutsealadel. Samal ajal püütakse Maailmapanga hallatava 50 miljoni euro suuruse projekti abil parandada Türgis elavate pagulaste ja Türgi vastuvõtivate kogukondade liikmete tööalast konkurentsivõimet ja nende tööturule integreerumist. Tööturuasutustele võimaldatakse institutsiooniline tugi suurendab Türgi tööhõiveameti suutlikkust pakkuda nõustamist ja abi töö otsimisel, samuti suurendab see Türgi perekonna-, töö- ja sotsiaalteenuste ministeeriumi suutlikkust jälgida tööolubade väljaandmist ja tööhõiveteenuste osutamist. Lisaks saavad Türgi ametiasutused toetust, mille abil suurendada oma suutlikkust hinnata suure pagulasasustusega provintside vajaminevaid kutseoskusi ning edendada töökohtade loomist ja ettevõtlust.

Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondlikust usaldusfondist rahastatakse mitut projekti sellistes olulistes valdkondades nagu türgi keele õpetamine täiskasvanutele,

⁵⁰ SIHHAT on lühend ingliskeelsest nimest „Improving the health status of the Syrian population under temporary protection and related services“ (Ajutise kaitse all oleva Süüria elanikkonna tervisliku seisundi parandamine ja sellega seotud teenused). Neid teenuseid pakuvad Türgi ametiasutused.

⁵¹ 118 eriarsti, 482 üldarsti, 754 õde/ämmaemandat, 892 kakskeelset patsiendinõustajat, 323 abitöötajat.

⁵² Vt projektide tabel naabrusspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadi (NEAR) veebisaidil, v.a projektid, mis on loetletud hariduse või sotsiaal-majandusliku toetuse saajatena.

⁵³ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/call_for_expression_of_interest_-_socio-economic_support.zip.

kutseoskuste sertifitseerimine ja kutsenõustamine, tööotsija oskustele vastava töö leidmine, VKEde toetamine, ettevõtlus, töökohtade loomine jne.

Rahastust toetust saavad kogukonnakeskused pakuvad ka laia valikut teenuseid alates koolituskursustest kuni teabe- ja edasisuunamisteenuste, kultuurisündmuste ja kontaktide loomise üritusteni, et suurendada pagulaste ja neid vastuvõtvate kogukondade vastupanu- ja toimetulekuvõimet. Peale selle toimus 2019. aasta jaanuaris konverents, millel arutati, kuidas saavutada Türgis pagulaste sootundlikum kohtlemine. Konverents leidis aset ÜRO naiste õiguste agentuuri käimasoleva projekti kontekstis. Selle projekti eesmärk on suurendada Süüria naiste ja tütarlaste mõjuvõimu ja vastupanuvõimet ning sotsiaalset sidusust vastuvõtvate Türgi kogukondadega.

Soolised aspektid rahastust toetatavate projektide raames

Soolised aspektid on oluline element, mida rahastust toetavate, Türgis elavate pagulaste jaoks mõeldud projektide kavandamisel arvesse võtta. Rahastust antava abiga püütakse igal võimalusel edendada meeste ja naiste ning poiste ja tüdrukute võrdseid võimalusi. Vastavate suundumuste jälgimiseks kogutakse soo alusel eristatud andmeid ja selles valdkonnas on välja töötatud mõned sihipärased meetmed. Rahastu meetmete ja ELi soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava (2016–2020) valdkondlike eesmärkide sobitamisel on tehtud edusamme. Nimetatud valdkondlikud eesmärgid on võitlus naiste ja tüdrukute vastase vägivalla vastu, naiste ja tütarlaste võrdse juurdepääsu tagamine kvaliteetsele haridusele ning kutseharidusele ja -koolitusele ilma diskrimineerimiseta ning naisteorganisatsioonide ja selliste kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamine, kes teevad tööd soolise võrdõiguslikkuse ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamiseks. Rahastu teeb koostööd projekte rakendavate partneritega, kellel on selles valdkonnas palju kogemusi, sealhulgas ÜRO Lastefondi (UNICEF), ÜRO naiste õiguste agentuuri ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooniga (ILO). Näiteks pakub UNICEF lastele, eriti aga tüdrukutele ja naistele ning nende peredele, esmaseid sotsiaalteenuseid. UNICEFi lähenemisviis arendab terviklikumat arusaama soorollidest pere- ja ühiskonnas.

Rände haldamine

Rahastu on katnud 212 süürlase ja 1 076 mittesüürlase tagasisaatmise (transport, majutus) haldamise kulud ning 750 inimesele ette nähtud rajatiste logistiliste seadmete ja ehituse kulud. 2017. aasta augustist kuni 2018. aasta septembri lõpuni sai sellisel viisil rahastust abi 119 173 rändajat. Rahastust antav ELi toetus on aidanud suurendada ka Türgi rannikuvalve otsingu- ja päästeoperatsioonide läbiviimise võimekust. 2018. aastal sai Türgi rannikuvalve kuus päästepaati ja merepiirihalduse humanitaarnormide alal sai väljaõppe 1 081 Türgi rannikuvalve töötajat. Mõlemat projekti rahastati rahastu esimesest osamaksest. Teisest osamaksest ei ole sellele valdkonnale konkreetset eraldist ette nähtud.

6. Järelevalve ja hindamine

Rahastu järelevalve- ja hindamissüsteem on kavandatud nii, et see võetakse kasutusele järkjärgult.

Tulemusraamistik

Rahastu tulemusraamistik kajastab rahastu sekkumisloogikat ning tugineb rahastu strateegilisele raamistikule, aga ka kavandatud meetmetele ja nende loogilistele raamistikele. Tulemusraamistik töötati välja 2016. aasta augustist 2017. aasta märtsini. Selleks konsulteeriti

peamiste sidusrühmadega, sealhulgas rahastu juhtkomitee, asjaomaste Türgi ametiasutuste ja komisjoni talitustega. Viimistletud eelnõuga tutvus juhtkomitee 2017. aasta märtsis.

Järelevalve katsetapi tulemustele tuginedes ja pärast lepingute sõlmimise lõpetamist viimistleti tulemusraamistikku 2018. aastal veelgi, konsulteerides tegevate sidusrühmadega. Raamistiku ajakohastatud versioon esitati rahastu juhtkomiteele 2018. aasta novembris.

Rahastu tasandi järelevalve ja aruandlus

Rahastu tasemel alustati järelevalvet 2017. aasta kevadel. Järelevalveandmeid meetmete kohta annavad projekte rakendavad partnerid igas lepingus ette nähtud kohustuste kaupa. Esimene taotlus järelevalveandmete saamiseks esitati 2017. aasta mais. Seejärel käivitati 2017. aastal kolm järelevalve ja aruandluse katsetsükli. Juhtkomitee 11. koosolekul tutvustati järelevalvearuannet,⁵⁴ milles käsitletakse rahastu saavutusi kuni 30. juunini 2018.

Paar esimest andmekogumistsükli olid kavandatud tulemusraamistiku väljundnäitajate katsetamise etapina. Need olid vajalikud, et tutvustada projekte rakendavatele partneritele rahastu järelevalve- ja aruandlusnõudeid ning testida kavandatud näitajate teostatavust. On oluline lisada, et märkimisväärne osa rahastu projektide lepingutest sõlmiti 2017. aasta lõpupoole ja vastavaid meetmeid hakati rakendama alles 2018. aastal.

Projekte rakendavad partnerid esitavad rahastu tulemusraamistiku näitajate kohta andmeid avaliku sektori hankijatele, st Türgis asuvalle ELi delegatsioonile, Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondlikule usaldusfondile ja komisjonile. Andmete esitamiseks kasutatakse ühist järelevalvevormi. Andmete konsolideerimise protsessi toetatakse tehniliselt spetsiaalse IT-vahendiga (rahastu järelevalveplatvorm), mis võimaldab andmeid automaatselt koondada, analüüsida ja visualiseerida. Praegu on käsil platvormi lõplik katsetamine.

Avaliku sektori hankijad ja rahastu sekretariaat püüavad andmete kogumise protsesse standardida. Konkreetsete tulemuste omistamine rahastu konkreetsetele meetmetele on võrdselt keeruline nii sekkumiste ulatuse ja mitmekesisuse kui ka paljude osalevate sidusrühmade tõttu. Kokkuvõttes on rahastu konkreetsete tulemuste saavutamise taseme mõõtmine endiselt keeruline.

Tehniline abi järelevalve tegemisel

2017. aasta mais võeti vastu komisjoni otsus Türgi pagulasrahastu järelevalve, hindamise, auditeerimise ja teabevahetuse toetusmeetme kohta⁵⁵. See võimaldas hankida tehnilist abi rahastu tulemusraamistiku ja konkreetsete rahastatavate meetmete järelevalve ja sellekohase aruandluse toetamiseks. Tehnilise abi leping järelevalve toetuseks kirjutati alla 2018. aasta jaanuaris ja seda rakendatakse praegu täies ulatuses. Lepingus on sätestatud kaks eraldi kohustust. Neist esimene hõlmab rahastu tasandil tehtava järelevalve toetamist. Selleks tuleb korrapäraselt läbi vaadata tulemusraamistik ning lähteolukord ja sihtväärtused, näitajate arvutamise meetodid ja seonduvad juhised. Tehnilise abi meeskond toetab ka rahastu sekretariaati rahastu järelevalveplatvormi kaudu kord kvartalis kogutud järelevalveandmete esmatasandi analüüsi tegemisel ja rahastu järelevalvearuande ettevalmistamisel. Teine kohustus hõlmab ELi delegatsiooni toetamist selle ülesannete täitmisel. Need ülesanded on jälgida rahastust toetatavate meetmete/lepingute rakendamist ning kontrollida andmeid, tehes otsese eelarve täitmise raames rakendatavate lepingute korral kohapealseid kontrole. Delegatsioon vajab kohapealsete kontrollide tegemiseks abi, sest mõned rahastu sekkumised

⁵⁴ [Rahastu tulemusraamistik – järelevalvearuanne](#).

⁵⁵ Komisjoni 23. mai 2017. aasta otsus C(2017) 3378 Türgi pagulasrahastu järelevalve, hindamise, auditeerimise ja teabevahetuse toetusmeetme kohta.

on üsna ulatuslikud ja rahastatavate meetmete geograafiline haare üsna lai. 2018. aasta detsembri lõpuks oli tehtud kokku 50 järelevalvemissiooni: neist 16 (sealhulgas kaks tulemustele suunatud missiooni) tehti 2017. aastal ja 34 (sealhulgas kolm tulemustele suunatud missiooni ja kaheksa tehnilise abi meeskonna missiooni) 2018. aastal. Üle 35 % järelevalvemissioonidest oli keskendatud Türgi haridusministeeriumile ja Türgi tervishoiuministeeriumile antud otsetoetuste kontrollimisele.

Kõikide humanitaarabi rakenduskavade alusel rahastatud meetmete üle tegi järelevalvet komisjon, täpsemalt Türgis ametiülesandeid täitvad komisjoni töötajad ja Ammanis asuva komisjoni piirkondliku esinduse töötajad. 2018. aasta novembriks oli lõpule viidud 148 projekti tasandi järelevalvemissiooni. Lisaks tulemusraamistiku näitajatele, mille kohta partnerid aru annavad, antakse ühtlasi korrapäraselt aru kaitse valdkonna näitajate kohta. See kajastub ka rahastu tasandi järelevalveks kasutatavas järelevalveplatvormis.

Hindamine

Lõpule on viidud kaheksa rahastu ja portfelli tasandi hindamist ning kolm hindamist on praegu käimas⁵⁶. Lisaks on lõpule viidud üks rahastuga seotud hindamine ja käimas on kaks samalaadset hindamist. Hindamistel keskendutakse peamiselt humanitaarabile ja Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondlikust usaldusfondist antavale abile. 2018. aasta detsembris käivitas komisjon rahastu strateegilise vahehindamise, mis tehakse 2019.–2020. aasta jooksul. Selle eesmärk on hinnata rahastu kaudu ajavahemikus 2016–2019/2020 antud panust prioriteetsetesse valdkondadesse, nagu haridus, tervishoid, sotsiaal-majanduslik toetus ja rände haldamine. Eeldatakse, et üldine sõltumatu vahehindamine annab ülevaate vahetulemustest võrreldes seatud eesmärkidega, aitab võtta kokku saadud kogemused ja võimaldab anda soovitusi rahastu käimasolevate ja tulevaste meetmete parandamiseks.

7. Auditeerimine

Euroopa Kontrollikoda algatas ametlikult rahastu tulemuslikkuse auditi 17. oktoobril 2017. Kontrollikoja lõpparuanne avaldati 13. novembril 2018. Audit keskendus rahastust antud abi täiendavusele, rakendamisele ja järelevalvele ning kümnele pisteliselt valitud humanitaarabiprojektile. Kontrollikoja tähelepanu oli koondunud paarile esimesele rahastust toetust saanud projektile ja rahastu humanitaarabi tegevussuuna raames seni saavutatud tulemustele. Kontrollikoda leidis, et rahastu on keerulistes tingimustes kiiresti kasutusele võtnud vahendid, et tagada kiire reaktsioon, aga humanitaarabi ja eelkõige rahalise toetuse projektide tulemuslikkust saaks veelgi suurendada ning rahastu peaks toimima kulutõhusamalt⁵⁷. Komisjonile esitati hulk soovitusi ning komisjon on need kõik vastu võtnud ja rakendab neid juba, näiteks nihutades rahastu sekkumist arenguabi andmise suunas (vt punkt „Programmitöö“).

8. Teabevahetus ja nähtavus

Juba alates rahastu loomisest on selle olulisemate prioriteetide hulka kuulunud nähtavus ja teabevahetus. Rahastul on keskne roll järgmise sõnumi edastamisel: EL toetab endiselt tugevalt pagulasi ja neid vastuvõtvaid kogukondi Türgis. 2017. aasta teabevahetusstrateegia

⁵⁶ Näited: Euroopa Liidu poolt Türgi pagulaskriisi lahendamiseks antud humanitaarabi hindamine, 2016–2017; Euroopa kodanikukaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraadi (ECHO) rahastatava, Türgis rakendatava programmi „Hädaolukorra sotsiaalne turvavõrk“ (ESSN) hindamine, november 2016 – veebruar 2018; Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondliku usaldusfondi strateegiline vahehindamine.

⁵⁷ Euroopa Kontrollikoja aruanne: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_ET.pdf

kujutab endast endiselt teabevahetuse üldraamistikku, mille eesmärk on suurendada rahastust rahastatavate meetmete nähtavust.

2018. aastal võeti mitmesuguseid nähtavuse suurendamise meetmeid, sealhulgas korraldati 2018. aasta novembris Euroopa ajakirjanike ja liikmesriikide esindajate pressireis Istanbuli ja Gaziantepi. See reis aitas kõvasti laiendada sealse olukorra kajastamist meedias. Reisi käigus külastati paljude rahastust toetust saavate projektide rakendamise kohti ja osaleti ühe sotsiaalmajandusliku toetuse valdkonna projekti avatseremoonial. Lisaks korraldas Türgis asuv ELi delegatsioon koostöös Türgi Punase Risti ja Türgi jalgpalliklubiga Galatasaray nähtavuse suurendamise kampaania, mille raames osalesid Süüria ja Türgi lapsed koos kuulsate jalgpalluritega jalgpallitreeningul ja vaatasid seejärel riikliku liiga jalgpallimatši. Kampaania meediakajastusest sai osa 100 miljonit inimest ning kahte videot levitati delegatsiooni sotsiaalmeediakanalite kaudu⁵⁸.

Nii Türgis kui ka Euroopas korraldati koostöös humanitaarabi valdkonna partneritega olulisi üritusi ja tseremooniaid. Juulis korraldati koostöös UNICEFiga Brüsseli lennujaamas näitus pealkirjaga „Education – Our Future“ („Haridus – meie tulevik“). Üles olid pandud pildid lapspagulastest, kes osalevad Türgis ELi rahastatavas haridusotstarbeliste sularahaülekannete programmis. Näitus pälvis laialdast meediakajastust nii Türgis kui ka Euroopas. Sotsiaalmeedia kaudu jõudis teave 260 000 kasutajani. 2018. aasta septembris käivitas Maailma Toiduprogramm ELi rahastatava teavituskampaania „Incredible Ordinary“ („Imeliselt harilik“), mis aitas suurendada ELi kodanike teadlikkust programmist „Hädaolukorra sotsiaalne turvavõrk“ (ESSN). Programmi toetuse mõju tutvustati ELi publikule Pariisis, Milanos, Varsavis, Berliinis ja Amsterdavis hüpikpoe #IncredibleOrdinary kaudu, kus esitleti programmist abi saanud kaheksa pagulasperekonna lugu. Need perekonnad kirjeldasid oma sõnadega ESSNi toetuse abil omandatud näiliselt hariliku asja imelist mõju nende elule⁵⁹.

Selleks et toetada projekte, mis keskenduvad inimlikku huvi pakkuvatele lugudele ja annavad pagulastele võimaluse kirjeldada oma saatust, on tehtud 25 videot. Need on avaldatud delegatsiooni ja komisjoni YouTube'i kanalites ja neid on mitmel korral sotsiaalmeediakanalite kaudu jagatud⁶⁰. Möödunud sügisel avaldas uudisteväljaanne Euronews AidZone videoklipi ELi rahastatavate tervishoiuteenuste pakkumise kohta konfliktist mõjutatud Süüria pagulastele. Seda näidati kõikjal Euroopas⁶¹.

Peale selle on komisjon avaldanud viis pressiteadet ja ELi delegatsioon omalt poolt veel 17. Juhtkomitee liikmetele on kord kvartalis edastatud rahastu teabelehti, milles tutvustatakse rahastu aktuaalset tegevust ja millest leiab valiku videomaterjali. Avaldatud on ka inimlikku huvi pakkuvaid lugusid sisaldavaid artikleid ja blogikandeid⁶² ning meedias on laialdaselt kajastatud ELi kõrgetasemelisi külastusi rahastust toetatavate projektidega tutvumiseks.

⁵⁸ 180 000 vaatamist Facebookis, 65 000 Twitteris, 1 000 meeldimist Youtube'is ja 6 000 vaatamist Instagramis

⁵⁹ Incredible Ordinary veebisait ja lugude näited: <https://www.incredibleordinary.org/>
<https://www.youtube.com/watch?v=80IhP3g4PiY&list=PL3xTi8eO-wuv5sFdgYdrGeI-DK7FtZz2f>

⁶⁰ Delegatsiooni spetsiaalne YouTube'i kanal ja videote näited:
https://www.youtube.com/channel/UC6FP0xxlSG8xtesxTG_xjkg
<https://www.youtube.com/watch?v=ofRVziiCVss>
<https://www.youtube.com/watch?v=BR6AgSF8AJ4>
<https://www.youtube.com/watch?v=McaZl5tZAOM>
<https://www.youtube.com/watch?v=HQXZUPgl6Hk>

⁶¹ Uudisteväljaande Euronews AidZone videoklipp: <https://youtu.be/Sq3xkKXjBoc>

⁶² <https://www.avrupa.info.tr/en/news/looking-inspiration-start-over-7487>
<https://www.avrupa.info.tr/en/learning-language-key-new-life-7410>

9. Kokkuvõte ja edasised sammud

Rahastu esimese osamakse tegevuseelarve on täielikult lepingutega kaetud ja 2019. aasta märtsiks oli välja makstud üle 2 miljardi euro. Teise osamakse kasutuselevõtmisel on tehtud olulisi edusamme: 2019. aasta märtsiks oli kulukohustustega kaetud 1,2 miljardit eurot, lepinguid oli sõlmitud 450 miljoni euro ja väljamakseid tehtud 150 miljoni euro ulatuses. Rahastu jätkab hädavajaliku abi andmist pagulastele ja vastuvõtvatele kogukondadele Türgis. Edasised sammud on:

- kõikide projektide tulemuslik rakendamine pagulaste ja neid vastuvõtvate kogukondade hüvanguks kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetega;
- teise osamakse kasutuselevõtt ja projektide rakendamine kuni 2025. aasta keskpaigani;
- täielikult toimiva järelevalvesüsteemi kasutuselevõtt;
- teabevahetuse edasine parandamine;
- juhtkomitee korrapäraseid kohtumised. Järgmised koosolekud on kavandatud 2019. aasta kevadesse ja sügisesse.